

РЕЦЕНЗІЯ

*на дисертаційну роботу Гриня Дмитра Володимировича на тему
«Медіація як альтернатива вирішення індивідуальних трудових спорів»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – «Право»*

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження правових питань і механізмів вирішення конфлікту шляхом переговорів всіляко сприяє кращому й швидкому його розв'язанню. Змагальне вирішення спору може не лише загострити й погіршити відносини між сторонами, але й вимагає матеріальних затрат, чимало сил і часу. Тому для вирішення конфлікту (спору) і застосовується альтернативне врегулювання спорів, одним з яких є медіація. У багатьох випадках для врегулювання конфлікту між сторонами необхідна допомога третьої сторони – медіатора. На сучасному етапі інститут медіації перебуває на стадії становлення та потребує особливої уваги науковців до всестороннього його дослідження та обґрунтування, а сама медіація набуває особливої актуальності.

Проблематику застосування медіації як альтернативного способу вирішення спорів у своїх наукових працях розкривали такі вчені як: В. М. Андріїв, М. Я. Білак, Н. В. Боженко, Н. Б. Болотіна, Є. Є. Бородін, С. Я. Вавженчук, С. І. Запара, М. І. Іншин, Ю. Ю. Івчук, С. О. Корінний, З. В. Красіловська, С. В. Лозовий, Я. П. Любченко, Н. А. Мазаракі, Г. О. Огренчук, І. В. Озеркський, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипко, Д. І. Сіроха, А. М. Слюсар, О. М. Спектор, Л. Д. Ромадзе, К. С. Токарева, Н. В. Уварова, Т. М. Худякова, Т. І. Шинкар, В. І. Щербина, І. Г. Ясиновський, О. М. Ярошенко та ін. При цьому лише поодинокі праці таких учених як: Л. В. Апанаскович, В. М. Дейнеки, І. О. Ляха, А. О. Стратюка, О. А. Терех, Г. І. Чанишевої присвячені саме застосуванню медіації для вирішення трудових спорів. Водночас дослідженню особливостей застосування медіації як альтернативи вирішення індивідуальних

трудових спорів у контексті останніх законодавчих змін не було приділено достатньо уваги на рівні дисертаційної роботи.

У зв'язку з цим, дисертація Гриня Дмитра Володимировича на тему «Медіація як альтернатива вирішення індивідуальних трудових спорів» є своєчасним та актуальним науковим дослідженням.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Зміст дисертації в цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чітких визначень понять, проведеної систематизації та класифікації тощо, автору вдалося досить аргументовано висловити свою думку щодо особливостей та видів конфліктів у трудових відносинах, аналізу поняття, видів та принципів медіації як форми альтернативного вирішення індивідуальних трудових спорів, історичним передумовам виникнення медіації в зарубіжному та вітчизняному аспектах, місцю медіації в системі альтернативних способів вирішення індивідуальних трудових спорів, дослідженню зарубіжного досвіду застосування медіації, а також правових передумов запровадження медіації та шляхів її адаптації для врегулювання індивідуальних трудових спорів в Україні. Загалом дисертація становить цілісне, завершене наукове дослідження із абсолютно чіткими висновками.

Дисертант під час проведення дослідження використовував широкий набір наукових методів дослідження, як-от: порівняльно-правовий, логіко-семантичний, логіко-юридичний, групування та системно-функціональний, історико-правовий, системно-структурний, діалектичний. Завдяки чому автору вдалося досягти якісних результатів свого дослідження та отримати достовірні, обґрунтовані висновки та рекомендації із удосконалення порядку застосування медіації як альтернативи вирішення індивідуальних трудових спорів.

Наукова новизна одержаних результатів. Дослідження дисертанта містить низку положень, що мають бути оцінені як внесок у науку трудового права. Так, дисертант досить аргументовано доводить необхідність удосконалення правового становища та статусу медіатора, зокрема шляхом створення єдиного спеціально уповноваженого органу держави (наприклад, Палати медіаторів України), який би здійснював підготовку та сертифікацію медіаторів, вів реєстр медіаторів. Це сприяло б поширенню медіації на всі регіони країни, доступу громадян до медіаторів, а відтак і доступу до цієї процедури.

У роботі уперше систематизовано шляхи адаптації інституту медіації для врегулювання індивідуальних трудових спорів. Запропоновано виокремлювати наступні: 1) *правовий шлях* (удосконалення чинного законодавства, зокрема, в аспекті нормативного визначення чітких етапів процедури медіації, удосконалення правового статусу медіатора, запровадження обов'язкової медіації при врегулюванні індивідуальних трудових спорів); 2) *шлях взаємодії* (полягає у необхідності розвитку взаємозв'язків між медіацією та судовою владою, адвокатурою та арбітражним розглядом); 3) *соціально-психологічний та інформаційний шлях* (підвищення правової культури та правової свідомості громадян, довіри до альтернативних способів вирішення спорів та покращення рівня поінформованості населення щодо можливості застосування медіації при врегулюванні індивідуальних трудових спорів).

Заслуговує на позитивну оцінку аргументація, що у межах процедури врегулювання індивідуальних трудових спорів медіацію слід тлумачити як позасудову форму вирішення індивідуального трудового спору, при якому незалежна третя сторона (медіатор) допомагає конфлікуючим сторонам знайти консенсус шляхом гнучкої процедури – переговорів, що відбуваються за взаємної згоди сторін з урахуванням принципів добровільності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін.

У роботі також акцентовано увагу, що на сьогодні в Україні діє Закон України «Про третейські суди», який у межах ст. 2 визначає, що третейський суд – це недержавний незалежний орган, що утворюється за згодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленому законом для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин. При цьому ст. 6 визначає, що до компетенції третейських судів в Україні не відноситься розгляд та вирішення трудових спорів. Науково обґрунтовано та підкріплено позитивним досвідом Франції щодо доцільності внесення змін до Закону України «Про третейські суди» в контексті скасування заборони розглядати трудові спори в порядку третейського судочинства.

Повнота викладу одержаних результатів. У дисертації чітко визначено об'єкт і предмет дослідження. Дисертант досить вдало сформулював мету дисертаційної роботи, що полягає в тому, щоб з урахуванням концептуальних розробок юридичної науки, доктрини трудового права, вимог чинного законодавства дослідити особливості застосування медіації як альтернативи вирішення індивідуальних трудових спорів, а також сформулювати ідеї щодо вдосконалення порядку застосування законодавства в даній сфері.

Дисертація Гриня Д. В. характеризується єдністю змісту. План дисертації є логічним і послідовним, відповідає змісту проблеми, що досліджується. Виклад матеріалу є логічним і системним, висновки отримали належне наукове та практичне обґрунтування.

Дискусійні положення дисертації. У цілому дисертаційна робота Гриня Дмитра Володимировича виконана на належному науковому рівні. Однак як і кожна наукова праця, дисертація містить дискусійні положення, що потребують додаткового обґрунтування, та щодо яких можна висловити певні міркування, які можуть бути враховані дисертантом у подальшій науковій роботі.

1. У висновках дисертаційного дослідження зазначається, що як індивідуальні, так і колективні трудові спори характеризуються особливими ознаками та класифікуються за диференційованими підходами. Зокрема, запропоновано поділяти трудові спори за такими критеріями: 1) залежно від предмету (спори, які виникають з приводу застосування та реалізації законодавства про працю; спори, які виникають із самих підстав зміни умов праці; спори, що виникають з приводу компенсації моральної та матеріальної шкоди); 2) залежно від порядку вирішення спорів (ті, що вирішуються у судовому та позасудовому порядку); 3) залежно від рушійної сили виникнення трудового спору (трудова спори про права, трудові спори про інтереси); 4) за суб'єктами, що безпосередньо є учасниками конфліктних відносин (індивідуальні та колективні трудові спори). З цього приводу виникає запитання щодо особливих ознак індивідуальних трудових спорів, які їх відмежовують від колективних.

2. Дисертантом вноситься пропозиція щодо необхідності створення навчальних центрів, які б здійснювали підготовку висококваліфікованих медіаторів. Водночас на сторінках дисертаційного дослідження цьому питанню майже не приділяється увага. Хотілося б більш детально почути про доцільність створення таких навчальних центрів, приміром, хто може надавати освітні послуги з підготовки медіаторів?

3. Також вважаємо за потрібне в якості зауваження зазначити, що автору доцільно було б у роботі дещо більше уваги акцентувати на можливостях використання результатів дисертаційного дослідження для вдосконалення доктринальних засад адаптації законодавства України до стандартів європейського права в частині вдосконалення норм чинного законодавства, які регулюють питання розгляду та вирішення індивідуальних трудових спорів, адже в роботі міститься достатня кількість важливих пропозицій, проте шляхи їх практичного впровадження в законодавство

недостатньо розкриті. Це значно підвищило б практичну цінність роботи та її затребуваність.

Разом з цим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, всі висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Гриня Д. В. відповідає обраній ним спеціальності 081 – «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим вимогам.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Гриня Дмитра Володимировича на тему «Медіація як альтернатива вирішення індивідуальних трудових спорів», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Рецензентка:

Кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри трудового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Н. М. Швець

